

วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยกับโอกาสการลงทุนในกลุ่มประเทศกัมพูชา ลาว และเวียดนาม (CLV)

THAI SMES INVESTMENT OPPORTUNITIES IN CAMBODIA, LAOS, AND VIETNAM (CLV)

นิติกร สุ่มใจยา¹
ศักดิ์ดา ศิริภัทรโสภณ²

บทคัดย่อ

การศึกษานี้วิเคราะห์ในครั้งนี ต้องการศึกษถึงสถานการณ์ต่างๆ และแนวโน้มในการลงทุนที่เกิดขึ้นในประเทศของกลุ่ม CLV ตลอดจนต้องการศึกษถึงกลยุทธ์การลงทุน และบทบาทของรัฐบาล ที่ให้การสนับสนุนและส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) เพื่อเป็นแนวทางในการเข้าไปลงทุนในประเทศ CLV ของนักลงทุนไทย

ผลการศึกษาค้นคว้าชี้ชัดว่ากลยุทธ์ที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพของนักลงทุน SMEs ไทยที่จะเข้าลงทุนในประเทศ กัมพูชา ลาว และเวียดนาม คือ การร่วมทุน (Joint venture) และควรเป็นการร่วมทุนกับนักลงทุนในท้องถิ่นที่มีศักยภาพ เนื่องจากเป็นกลยุทธ์ที่สามารถแก้ปัญหา และฝ่าอุปสรรคที่มีอยู่ในประเทศต่างๆ ได้มากที่สุด

คำสำคัญ: วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม กลุ่มประเทศกัมพูชา ลาว และเวียดนาม ความสามารถในการแข่งขัน และโอกาสการลงทุน

Abstract

The independent study of the situation and investment trends that occurred at the CLV countries include Cambodia, Laos and Vietnam (CLV), as well as the study of investment strategy and role of government support and promote small and medium enterprises (SMEs) to guide Thai's investors to invest in CLV.

The independent study shown that right strategy and effective invest in Cambodia, Laos and Vietnam was joint venture and it should be the joint venture with potential local investors. Since it was a strategy that can solve the problem.

Keywords: Small and Medium Enterprises, CLV, Competitiveness and Investment Opportunities

¹ วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาการจัดการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ณ กรุงเทพมหานคร อาคารกรุงเทพประกันภัย ชั้น 25 เลขที่ 25 ถ.สาทรใต้ แขวงทุ่งมหาเมฆ เขตสาทร กรุงเทพฯ 10120 โทรศัพท์ : 061-563-5255 E-mail : nitikron.s@kkumail.com

² อาจารย์ประจำวิทยาลัยบัณฑิตศึกษาการจัดการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ณ กรุงเทพมหานคร อาคารกรุงเทพประกันภัย ชั้น 25 เลขที่ 25 ถ.สาทรใต้ แขวงทุ่งมหาเมฆ เขตสาทร กรุงเทพฯ 10120

บทนำ

ธุรกิจระหว่างประเทศถือเป็นปัจจัยที่ช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจ [1] และวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) นับเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของระบบเศรษฐกิจ ซึ่งถือเป็นกลไกหลักในในการฟื้นฟูและเสริมสร้างความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจของประเทศไทย ปัจจุบันทรัพยากรธรรมชาติที่เริ่มลดน้อยลง รวมถึงมีคู่แข่งที่มีต้นทุนแรงงานต่ำกว่าและมีทรัพยากรมากกว่าก้าวขึ้นมาเป็นคู่แข่งรายใหม่อย่างต่อเนื่อง จากการประเมินของไอเอ็มดีดัชนีการแข่งขันเกือบทุกด้านของไทยตกต่ำลงในปี 2557 [2] ทำให้การลงทุนในประเทศอาจจะไม่น่าสนใจอีกต่อไป

การเปิดเสรีทางการค้าและการลงทุนจากประเทศสมาชิกใหม่ในอาเซียน หรือ กลุ่มประเทศประเทศ CLV นับเป็นโอกาสทางธุรกิจที่สำคัญยิ่ง ที่จะสามารถดำเนินการเพิ่มและขยายการลงทุนในต่างประเทศ

โดยการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิด ทฤษฎีหลัก ในการวิเคราะห์โอกาสในการลงทุน และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้ 1) ทฤษฎีความได้เปรียบเชิงแข่งขัน (The Theory of Competitive Advantage) 2) การวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกธุรกิจ (PEST Analysis) 3) การวิเคราะห์ด้านการแข่งขัน (Five Forces Model)

จากการงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในครั้งนี้ เช่น งานวิจัยของราวตี สุริสระพันธ์ (2542) [3] ซึ่งศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการส่งออกสินค้าในกลุ่มอุตสาหกรรมอาหารในประเทศไทย และงานวิจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องพบว่ายังไม่มีการศึกษาโอกาสของ SMEs และความพร้อมในการดำเนินธุรกิจเข้าสู่ตลาดต่างประเทศมากนัก โดยเฉพาะในภาวการณ์เปิดเสรีทางการค้าธุรกิจระหว่างประเทศในปัจจุบัน ดังนั้นจึงเป็นมูลแห่งความสนใจของผู้วิจัยที่จะศึกษาเรื่อง “วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยกับโอกาสการลงทุนในกลุ่มประเทศกัมพูชา ลาว และเวียดนาม (CLV)”

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาโอกาสและอุปสรรคและผลกระทบที่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ไทยจะได้รับในการลงทุนในกลุ่มประเทศกัมพูชา ลาว และเวียดนาม (CLV)
2. เพื่อศึกษาสถานการณ์ภาพรวมการลงทุนของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ไทยในการลงทุนในกลุ่มประเทศกัมพูชา ลาว และเวียดนาม (CLV)
3. เพื่อศึกษาการสนับสนุนและส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ไทยในการเข้าไปลงทุนในกลุ่มประเทศกัมพูชา ลาว และเวียดนาม (CLV) จากภาครัฐของไทย
4. เพื่อสร้างองค์ความรู้แก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ไทยเกี่ยวกับสถานการณ์ และกลยุทธ์การลงทุน และการประกอบธุรกิจในกลุ่มประเทศกัมพูชา ลาว และเวียดนาม (CLV) ให้ประสบความสำเร็จ

วิธีดำเนินงาน

การศึกษานี้ใช้การศึกษาจากเอกสาร (Documentary Study) และการสัมภาษณ์ (Interview) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ตัวแทนคณะผู้บริหารหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมสนับสนุนและมีประสบการณ์เกี่ยวกับการลงทุนในประเทศกัมพูชา ลาว และเวียดนาม (CLV) ดังรายชื่อต่อไปนี้ 1) Mr.Toshihiko Atsumi ประธาน บริษัท อิชิตะ ไทเซซะ 2) คุณอรรด ตันติเวชกุล พนักงานการสินค้า 6 ท่าเรือแหลมฉบัง การท่าเรือแห่งประเทศไทย 3) คุณกิจพงษ์ชัย วงศ์เดชสกุล เจ้าของบริษัท อำเภอพรหมพิราม จำกัด

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ในประเด็นต่างๆ ดังนี้ 1) ข้อมูลระดับมหภาคในประเทศ กัมพูชา ลาว และเวียดนาม 2) ข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ แนวโน้ม และสถิติการลงทุนของ

SMEs ของประเทศไทย 3) ข้อมูลเกี่ยวกับธุรกิจเป้าหมายในประเทศกัมพูชา ลาว และเวียดนาม 4) นโยบายภาครัฐ และกฎระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจเป้าหมายในประเทศ กัมพูชา ลาว และเวียดนาม 5) ข้อมูลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ในการสร้างความถูกต้อง แม่นยำ และความน่าเชื่อถือของผลการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยได้ใช้การตรวจสอบสาม เสา่ด้านข้อมูลในการตรวจสอบงานวิจัยครั้งนี้

ผลการวิจัย

จากการศึกษาทำให้ทราบสภาพแวดล้อมทางธุรกิจระดับมหภาคในกลุ่มประเทศ CLV ดังที่แสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สภาพแวดล้อมทางธุรกิจระดับมหภาค

รายการ	กัมพูชา	ลาว	เวียดนาม
GDP growth	7%	7.30%	6%
อัตราเงินเฟ้อ	4.40%	5.00%	4.10%
อัตราการคลังขาดดุล	3%	4.50%	7%
เงินสำรองระหว่างประเทศ	4300 ล้านดอลลาร์สหรัฐ	726 ล้านดอลลาร์สหรัฐ	35000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ
Inward FDI	1,396 ล้านดอลลาร์สหรัฐ	296 ล้านดอลลาร์สหรัฐ	8,900 ล้านดอลลาร์สหรัฐ
ขนาดพื้นที่	181,035 ตารางกิโลเมตร	236,800 ตารางกิโลเมตร	331,689 ตารางกิโลเมตร
กำลังแรงงาน	9.65 ล้านคน	3.81 ล้านคน	61.46 ล้านคน
ทรัพยากรธรรมชาติ	มีทรัพยากรธรรมชาติที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจจำนวนมาก	มีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์มาก	มีทรัพยากรธรรมชาติ และแร่ธาตุมากมาย
ศิลปวัฒนธรรม	คล้ายคลึงกับไทย	คล้ายคลึงกับไทย	มีขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมที่เก่าแก่
สภาพแวดล้อมทางการเมือง	มีเสถียรภาพด้านการเมืองและความต่อเนื่องของนโยบายรัฐ	การเมืองระบบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์	การเมืองระบบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์
ระบบโลจิสติกส์	ยังไม่ได้รับการพัฒนามากนัก	ยังมีไม่เพียงพอ	มีความพร้อมไม่มากนัก
การขนส่งทางน้ำ	มีท่าเรือพาณิชย์ 3 แห่ง	ยังมีไม่เพียงพอ	มีท่าเรือพาณิชย์ 17 แห่ง
การขนส่งทางอากาศ	มีสนามบินนานาชาติ 2 แห่ง	มีสนามบินนานาชาติ 2 แห่ง	มีสนามบินรวม 22 แห่ง

นอกจากนี้การศึกษาค้นคว้านี้ทำให้ทราบสภาพแวดล้อมทางธุรกิจระดับจุลภาคในกลุ่มประเทศ CLV ดังที่แสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สภาพแวดล้อมทางธุรกิจระดับจุลภาค

รายการ	กัมพูชา	ลาว	เวียดนาม
เงื่อนไขทางด้านอุปสงค์และอำนาจการต่อรองของผู้ซื้อ (Demand conditions, Bargaining Power of Buyers)	อุปสงค์มีมากกว่าความสามารถในการผลิตในประเทศจึงทำให้อำนาจการต่อรองของผู้บริโภคต่ำ	ลาวเป็นตลาดขนาดเล็กมีประชากรประมาณ 6.77 ล้านคน ทำให้ปริมาณการบริโภคสินค้าอาจจะไม่มากนัก จึงส่งผลให้ผู้บริโภคจึงมีอำนาจการต่อรองค่อนข้างมาก	จำนวนประชากรประมาณ 89.71 ล้านคน สัดส่วนบริโภคมาก แต่ลูกค้าชาวเวียดนามส่วนมากยังนิยมบริโภคอาหารสดเป็นหลัก จึงกล่าวได้ว่าอำนาจการต่อรองของผู้บริโภคจะมีค่อนข้างมาก
อำนาจการต่อรองของซัพพลายเออร์และเงื่อนไขของปัจจัยการผลิต (Bargaining Power of Suppliers, factor condition)	โอกาสของนักลงทุนไทยที่จะเข้าไปลงทุนพัฒนาพืชผลเกษตร ได้แก่ การลงทุนสร้างโรงสีข้าว ไซโลอบพืชเกษตร การพัฒนาเมล็ดพันธุ์พืชเกษตรการลงทุนปลูกพืชเศรษฐกิจที่เป็นที่ต้องการของตลาดโลก	อำนาจต่อรองของซัพพลายเออร์สินค้าอาหารแปรรูปและสินค้าเกษตรแปรรูปมีไม่มากนัก เนื่องจากสินค้าเหล่านี้ไม่ได้เป็นที่ต้องการของตลาดภายในประเทศมากนัก	อุตสาหกรรมอาหารแปรรูปเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมหลักของประเทศ จึงทำให้ซัพพลายเออร์สินค้าดังกล่าวมีอำนาจการต่อรองไม่มาก เพราะต้องแข่งขันกับซัพพลายเออร์รายอื่น
อุตสาหกรรมสนับสนุน (Supporting Industry)	1. การทำประมงและการเลี้ยงสัตว์น้ำ 2. การทำห้องแช่เย็น	1. ธุรกิจการขนส่งสินค้า 2. อุตสาหกรรมบรรจุภัณฑ์	1. การเพาะเลี้ยงและการจับสัตว์ทะเล 2. ธุรกิจจำหน่ายอุปกรณ์และเครื่องจักร 3. อุตสาหกรรมบรรจุภัณฑ์ 4. ธุรกิจจัดจำหน่าย

ตารางที่ 2 สภาพแวดล้อมทางธุรกิจระดับจุลภาค (ต่อ)

รายการ	กัมพูชา	ลาว	เวียดนาม
นโยบายภาครัฐ (Government Policy)	1. นโยบายที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างพื้นฐาน 2. ส่งเสริมการก่อตั้งและดำเนินธุรกิจ ในภาพรวม	1. สิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากร เป็นการทั่วไป (GSP)	1. หลังจากการเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก (WTO) ส่งผลให้การลงทุนในเวียดนามมีความเสรีมากขึ้น 2. สิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากร (GSP) 3. นโยบายส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศ ซึ่งครอบคลุมอุตสาหกรรมอาหารแปรรูป
อุปสรรคของผู้ประกอบการรายใหม่ (Threat of New Entrants)	ปัญหาหลายประการจากเรื่องแนวนโยบาย กฎระเบียบ ความไม่สงบทางการเมือง ผู้ผลิตรายใหม่ที่ต้องการเข้ามาเริ่มกิจการในธุรกิจนี้จึงค่อนข้างเป็นไปได้ยาก	มีความเป็นไปได้ว่าจะมีคู่แข่งทั้งที่เป็นนักลงทุนต่างชาติและนักลงทุนชาวลาวเพิ่มขึ้น เนื่องจากความต้องการสินค้าเป็นที่ต้องการเพิ่มมากขึ้น	เวียดนามเป็นตลาดใหญ่ที่มีประชากรกว่า 89.71 ล้านคน จึงเป็นตลาดที่น่าสนใจและดึงดูดนักลงทุนรายใหม่หนึ่งในคู่แข่งรายใหม่ ได้แก่ นักลงทุนจีน และผู้ประกอบการท้องถิ่น

กลยุทธ์และโครงสร้างของธุรกิจ, การแข่งขันในอุตสาหกรรม (Firm strategy and structure, Industry Competitors)	สภาพการณ์การแข่งขันในธุรกิจอาหารแปรรูปและสินค้าเกษตรแปรรูปในกัมพูชา ยังถือว่ามีการแข่งขันที่สูงแต่ไม่รุนแรงนัก	<ol style="list-style-type: none"> 1. กลยุทธ์สำคัญก็คือการนำเทคโนโลยีเข้ามาลงทุนทำการผลิตและใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นมาแปรรูป โดยเน้นการผลิตเพื่อส่งออกไปยังตลาดต่างประเทศเป็นหลักเพราะตลาดในประเทศยังมีขนาดเล็กเกินไป 2. การเลือกพื้นที่ในการลงทุนเนื่องจากแต่ละพื้นที่หรือแต่ละแขวงของลาวมีลักษณะทางพื้นที่และความอุดมสมบูรณ์ไม่เหมือนกัน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ตลาดเวียดนามในปัจจุบันมีการแข่งขันค่อนข้างมาก เนื่องจากตลาดการบริโภคภายในประเทศกำลังเติบโต 2. การเลือกลงทุนในเขตที่มีการส่งเสริมการลงทุนจากรัฐบาลเวียดนามเป็นแนวทางที่จะช่วยเอื้อประโยชน์ต่อนักลงทุน
--	--	---	--

สรุป

ผลการศึกษาพบว่าผู้ประกอบการที่เป็นเอกชน และรัฐวิสาหกิจของประเทศไทย เข้าไปลงทุนอยู่ใน CLV ยังคงเผชิญอยู่กับปัญหาอุปสรรคต่างๆ หลายประการ อันได้แก่ 1) การขาดแคลนเงินทุนของผู้ประกอบการ 2) สถานการณ์การแข่งขันในตลาดรุนแรง 3) ความไม่แน่นอนของระเบียบกฎหมาย และกฎหมายที่เกี่ยวข้องต่างๆ 4) วัฒนธรรมและพฤติกรรมผู้บริโภค 5) ความไม่สมบูรณ์ของโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ CLV

กัมพูชา การลงทุนที่เหมาะสมของนักลงทุนไทยในกัมพูชาควรเป็นลักษณะสัญญาร่วมลงทุน (Business Cooperation Contract) และการร่วมทุน (Joint Venture) กับนักธุรกิจชาวต่างชาติ กลยุทธ์ของธุรกิจ ได้แก่ การหา Partner ในประเทศกัมพูชาและประเทศเพื่อนบ้าน และการเข้าร่วมงานแสดงสินค้าที่จัดในกัมพูชา

ลาว การลงทุนที่เหมาะสมของนักลงทุนไทยในลาวควรเป็นกิจการร่วมลงทุน (Joint Venture) กลยุทธ์ของธุรกิจ ได้แก่ เข้าไปร่วมทุนกับนักลงทุนชาวลาว หรือการเข้าไปร่วมทุนกับนักลงทุนต่างชาติอื่นๆ นอกจากนี้ การลงทุนในภาคอุตสาหกรรม ก็สามารถใช้กลยุทธ์ เรื่องเทคโนโลยีที่จะนำเข้าไปใช้ และถ่ายทอดแก่บุคลากรและผู้ประกอบการชาวลาวได้ เนื่องจากเทคโนโลยีในการผลิตในอุตสาหกรรมต่างๆ ในลาว ยังเป็นสิ่งที่ขาดแคลน และรัฐบาลต้องการพัฒนา

เวียดนาม การลงทุนที่เหมาะสมของนักลงทุนไทยในเวียดนาม ควรเป็นลักษณะของการร่วมลงทุน (Joint Venture) กลยุทธ์ของธุรกิจ ใช้กลยุทธ์ของการเลือกทำเลที่ตั้งที่เหมาะสมกับธุรกิจ และเลือกลงทุนในเขตนิคมอุตสาหกรรม ซึ่งจะทำให้ได้รับสิทธิประโยชน์พิเศษต่างๆ

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาเรื่องวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยกับโอกาสการลงทุนในกลุ่มประเทศกัมพูชา ลาว และเวียดนาม (CLV) ครั้งนี้สำเร็จลงได้ด้วยดีด้วยความกรุณาของท่าน ผศ.ดร.ศักดิ์คำ ศิริภัทรโสภณอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้สละเวลาให้ความรู้คำแนะนำ และคำปรึกษาที่เป็นประโยชน์ อีกทั้งให้ความช่วยเหลือและให้การสนับสนุนในทุกๆ ด้านอย่างดียิ่ง ผู้เขียนขอขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- [1] มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ. (2555). ความสำคัญของธุรกิจระหว่างประเทศ. ค้นเมื่อ 25 มีนาคม 2559, จาก <http://blog.rmutsb.ac.th>

- [2] International Institute for management Development. **ดัชนีชี้วัดความสามารถในการแข่งขัน : ไอเอ็มดี (IMD) ปี 2014**. ค้น เมื่อ 25 มีนาคม 2559, จาก <http://www.qlf.or.th/Home/Contents/869>
- [3] ราวตี สุริสระพันธ์. (2542). **ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการส่งออกสินค้าในกลุ่มอุตสาหกรรมอาหาร ใน ประเทศไทย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาธุรกิจระหว่างประเทศ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

